Literatura catalana

Salvador Espriu

Exercicis · 40 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

Exercici 2

[3 punts en total]

A partir d'aquest fragment d'un estudi de Carles Miralles sobre *Antígona*, de Salvador Espriu (1993) (text 1), i d'aquest fragment d'*Antígona*, de Salvador Espriu (1969) (text 2), responeu a les qüestions següents:

2.1. El text 2 correspon a l'últim parlament de l'obra, el del Lúcid Conseller, un personatge que Espriu introdueix en la segona versió d'*Antígona*. Tal com s'explica al text 1, «Perquè pugui parlar, Espriu li ha posat al costat un amic —mut: que no diu res». Indiqueu dues frases del text 2 en què això sigui evident.

[1 punt]

2.2. Espriu remarca la dimensió col·lectiva del mite d'Antígona —la tragèdia no és només individual, és col·lectiva, com també ho és la responsabilitat—, i, amb la figura del Lúcid Conseller, projecta una lectura crítica de la realitat de la Guerra Civil i la postguerra. Expliqueu, amb l'ajut de tots dos textos, aquesta idea del Lúcid Conseller sobre la responsabilitat col·lectiva, sobre «la responsabilitat del nostre silenci».

[2 punts]

Text 1

«*Antígona*» [estudi de Carles Miralles]

[En la segona versió de l'*Antígona*], mitjançant aquest darrer parlament del Lúcid Conseller, Espriu no planteja la responsabilitat dels herois de la tragèdia, sinó, paradoxalment, «la responsabilitat del nostre silenci». Des del punt de vista del moviment escènic, tot el que el Lúcid ha dit ho ha dit al marge del que deien i feien els altres. El Lúcid Conseller ha entrat en l'obra de 1939, s'hi ha inserit, sense tocar-la. Perquè pugui parlar, Espriu li ha posat al costat un amic —mut: que no diu res. En aquestes condicions, és clar que quan parla es dirigeix a cadascun dels espectadors, que són així traslladats dins de l'escena, al seu costat, cada vegada que s'adreça al seu amic silenciós, que l'escolta atentament i és alliçonat sense dir un mot: com cada un dels espectadors. Així Espriu trasllada la responsabilitat dels herois, dels personatges del mite, al «nosaltres», al «tu»: al públic. Espriu pensa que, més que parlar de la responsabilitat que ells tenen o no del que fan o el que diuen, el que cal és assenyalar la responsabilitat dels espectadors, de la gent. Pensa que tots som culpables del nostre silenci.

Text 2

Antígona

El Lúcid Conseller

[…] Ningú no contemplarà la [mort] d'Antígona, quan a la fosca les hores la vagin despullant a poc a poc de la força del seu determini i n'esborrin a la consciència els complexos motius. El seu suplici és, per massa llarg, molt impolític, i convindria a Creont de decretar un notori mitjà d'abreujar-lo, encara que sovint les pitjors crueltats no alteren la nostra indiferència i ens trasbalsa, en canvi, una tonada estúpida. On trobaríem un home complet? El qui és només intel·ligent no és ni tan sols intel·ligent, i la més sòlida raó és ineficaç contra el mal més lleu. Qui sap si els plors dels homes únicament serveixen per mantenir sense mudança l'impassible somriure dels déus. Tot retorna i llisca de seguida i no deixa solc, i què hi ha rere les brillants paraules sinó una cadena de fets buits de sentit? I així amollaria un enfilall de conceptes, però cap d'ells ja no evitaria el suplici d'Antígona, la qual ha estat capaç d'assumir i superar la tragèdia sencera del seu llinatge, incloses les nècies i funestes discòrdies dels seus germans. Notaràs, però, que el seu àmbit mental i emocional no era prou ampli per acceptar el sinistre però indefectible Creont, perquè no varen col·locar Antígona en un inaccessible cim, amb els hipotètics déus, sinó, com a tu i com a mi, a nivell de la confusa vida, és a dir, a nivell del sofriment. I com establir i repartir, doncs, amb nítida precisió, des d'aquest movedís nivell comú, responsabilitats i culpes? La responsabilitat, per exemple, del nostre silenci, fill tant del que sé que anomenes la meva distanciada lucidesa com del que permetràs que qualifiqui de temor, el teu temor de desplaure al nou rei. Confessa que ha estat còmode al teu espant d'apuntalar-se en la meva recomanació. […]

2. PAU 2026 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1
[2 punts]

Trieu UNA de les dues opcions (A o B) i responeu a la qüestió corresponent. **Indiqueu a la portada de l'examen l'opció escollida.**

OPCIÓ A

Antígona, de Salvador Espriu, acaba amb un monòleg del Lúcid Conseller. Expliqueu la funció d'aquest personatge a l'obra i comenteu el sentit i la intenció del seu monòleg final.

3. PAU 2026 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1
[2 punts]

Trieu UNA de les dues opcions (A o B) i responeu a la qüestió corresponent. **Indiqueu a la portada de l'examen l'opció escollida.**

OPCIÓ A

Expliqueu el conflicte que es planteja a *Antígona*, de Salvador Espriu, entre Antígona i Creont. Relacioneu aquest conflicte amb el context històric i polític en què es va escriure l'obra.

Exercici 2

[3 punts en total]

A partir del poema XLVI de *La pell de brau* (1960) (text 1) i d'aquest fragment d'*Antígona* (1969) (text 2), ambdues obres de Salvador Espriu, responeu a les qüestions següents:

2.1. El text 2 correspon a l'últim parlament d'Antígona. Relacioneu els quatre primers versos del poema XLVI (text 1) amb el personatge de Creont i el sacrifici d'Antígona. Podeu fer esment de la interpretació política de l'*Antígona* d'Espriu.

[1 punt]

2.2. *La pell de brau* s'ha interpretat com una crítica a l'Espanya de la postguerra. Al poema XLVI (text 1), el jo poètic s'adreça a Sepharad (nom que els jueus expulsats el 1492 donaven a la península Ibèrica) i fa un discurs semblant al d'Antígona (text 2). Relacioneu tots dos textos a partir de la significació del personatge d'Antígona en l'obra d'Espriu.

[2 punts]

Text 1

Poema XLVI

A vegades és necessari i forçós
que un home mori per un poble,
però mai no ha de morir tot un poble
per un home sol:
recorda sempre això, Sepharad.
Fes que siguin segurs els ponts del diàleg
i mira de comprendre i estimar
les raons i les parles diverses dels teus fills.
Que la pluja caigui a poc a poc en els sembrats
i l'aire passi com una estesa mà
suau i molt benigna damunt els amples camps.
Que Sepharad visqui eternament
en l'ordre i en la pau, en el treball,
en la difícil i merescuda
llibertat.

Text 2

Antígona

ANTÍGONA *(amb una suprema dignitat)*: Tan sols tu gosaries acusar-me d'aquest crim, del qual no ignores que soc ben innocent. La meva sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació, però no pertorbaré la pau de Tebes, tan necessària. *(A TIRÈSIAS.)* Que les teves prediccions no s'acompleixin. *(Als consellers, en general.)* Calmeu el poble i que torni a les cases, que cadascú torni a casa. No sé si moro justament, però sento que moro amb alegria. Privada de la llum, en una lenta espera, recordaré fins al darrer moment la ciutat. Recordaré els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel. Que la maledicció s'acabi amb mi i que el poble, oblidant el que el divideix, pugui treballar. Que pugui treballar, i tant de bo que tu, rei, i tots vosaltres el vulgueu i el sapigueu servir.

5. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Exercici 1

[2 punts]

Trieu UNA de les dues opcions (A o B) i responeu a la qüestió corresponent.

OPCIÓ A

A *Antígona*, de Salvador Espriu, hi ha dos personatges que no apareixen en la tradició clàssica del mite: Eumolp i el Lúcid Conseller. Expliqueu les característiques principals d'aquests dos personatges i la funció que fan a l'obra.

6. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Segona part)

Segona part

Desenvolupeu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació (pàgines 6 i 8):

1. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) Situeu el fragment i contextualitzeu-lo en l'argument de l'obra.

b) Expliqueu breument les característiques i la funció que tenen els personatges del fragment.

c) Assenyaleu quin és el conflicte que s'anuncia en aquest fragment i que es desenvoluparà al llarg de l'obra. Expliqueu la posició d'Antígona i la de Creont en aquest conflicte i relacioneu-ho amb el context històric de redacció de l'obra.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

(Entra Eumolp.)

Eumolp: No he de donar la notícia, comprenc pel vostre plany que ja sabeu la mort del rei. La ciutat és lliure, els enemics han fugit, els vaticinis de destrucció no s'han realitzat del tot. Et saludo, Eurídice, reina.

Eurídice: Creont és rei?

Eumolp: La seva paraula, que era consell, en endavant serà llei.

Eurídice: On deixaves el meu marit?

Eumolp: Arribarà de seguida. Ha parlat ja cinc vegades al poble, no pot trigar.

(Les dones continuen la lamentació.)

Antígona: Polinices, sembrador de baralles, la teva vida s'ha extingit en una lluita cruel.

Ismene: Prop d'on jugaves de petit amb el teu germà, prop de la font on jugàveu de petits.

Astimedusa: Unes altres aigües us banyen, que no pas les de la sagrada font ni les clares del riu fecundador de la nostra terra. Príncep, els meus fills, la meva vellesa us sobreviu.

Antígona: I per sempre ploraré la sang del nostre pare, la sang de Cadmos, la vessada sang d'Etèocles i la teva, Polinices.

(Entra Creont, voltat de geronts, de guerrers i de poble.)

Creont: Eurídice, estimades filles, som lliures per l'esforç d'Etèocles, ploreu el rei. No lamenteu, en canvi, la mort del maleït enemic de la ciutat, odiós als seus divins protectors. Vet aquí el poder a les meves mans, que es deuen al benestar d'aquest poble. Ara cal preparar els funerals del rei, uns funerals dignes d'ell i de la nostra raça. I mano també que l'altre cos sigui exposat nu als ocells i a la nit.

Antígona: Oh, això no!

Ismene: No, t'ho prego, això no!

Creont: Per què no, Ismene? Per què no, Antígona? Han de dormir en un mateix tranquil somni el promotor de baralles i el príncep de l'autèntica glòria? He parlat, i ara la meva paraula és llei. L'enemic serà ofert a la fam dels gossos i dels voltors, i qui intenti enterrar-lo serà privat del sol i morirà lentament en una cova. I ara, vells i poble de la nostra ciutat, honoreu amb mi el nom del rei caigut.

7. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Primera part)

Primera part

Responeu a DUES de les qüestions següents:

1. Digueu de quines tragèdies gregues clàssiques parteix *Antígona*, de Salvador Espriu, i expliqueu com adapta l'autor el mite per reflexionar sobre el context històric i polític de redacció de l'obra.
[2,5 punts]

8. PAU 2023 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 3 (Primera part)

3. Expliqueu l'estructura d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Assenyaleu com està organitzada la trama en parts i identifiqueu els espais i el temps en què transcorre l'acció. Es valorarà que sapigueu comentar les novetats que Espriu aporta en relació amb les tragèdies antigues d'Èsquil i Sòfocles.
[2,5 punts]

9. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Segona part)

2. Comenteu aquest fragment de la tercera part d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):
a) La situació del fragment en el context de la tragèdia.
b) El conflicte eticopolític i el valor del sacrifici d'Antígona.
[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

ANTÍGONA *(Amb una suprema dignitat.)*: Tan sols tu gosaries acusar-me d'aquest crim, del qual no ignores que soc ben innocent. La meva sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació, però no pertorbaré la pau de Tebes, tan necessària. *(A* TIRÈSIAS.*)* Que les teves prediccions no s'acompleixin. *(Als consellers, en general.)* Calmeu el poble i que torni a les cases, que cadascú torni a casa. No sé si moro justament, però sento que moro amb alegria. Privada de la llum, en una lenta espera, recordaré fins al darrer moment la ciutat. Recordaré els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel. Que la maledicció s'acabi amb mi i que el poble, oblidant el que el divideix, pugui treballar. Que pugui treballar, i tant de bo que tu, rei, i tots vosaltres el vulgueu i el sapigueu servir.

Etiqueta de l’alumne/a

Generalitat de Catalunya
Consell Interuniversitari de Catalunya
Oficina d'Accés a la Universitat

2023

Proves d'accés a la universitat

Literatura catalana

Sèrie 5

Qualificació		TR
Qüestions		
Comentari de text		
Suma de notes parcials		
Descompte per faltes		
Total		
Qualificació final		

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

Aquesta prova consta de dues parts. Escolliu DUES de les quatre qüestions plantejades en la primera part i UN dels dos comentaris de text plantejats en la segona part.

10. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Segona part)

2. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) La situació d'aquest fragment en l'argument de l'obra.

b) El valor i el sentit del sacrifici d'Antígona, en relació amb el context històric en què fou escrita l'obra.

c) La funció i les característiques dels consellers de Creont, incidint especialment en el Lúcid Conseller.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

TIRÈSIAS: No sents com t'envolta una reprovació glaçada, rei? Si algú ja diu que el teu consell ha perdut els antics dinastes, tothom afegirà que la teva tesi va enfonsar Tebes.

EURÍDICE: Tingues llàstima d'Antígona.

ISMENE: Compadeix-te de nosaltres.

*(*CREONT *vacil·la.)*

CREONT *(Als consellers.)*: Què aconselleu?

EL LÚCID CONSELLER *(Al seu amic.)*: Em reservaré el que penso i et recomano que facis el mateix. Els altres ratificaran la condemna d'Antígona.

CREONT *(De nou als consellers.)*: Què aconselleu? Us exigeixo una clara resposta.

CONSELLER SEGON: Planyo Antígona i la seva sort, però no pots exceptuar ningú d'obeir les lleis.

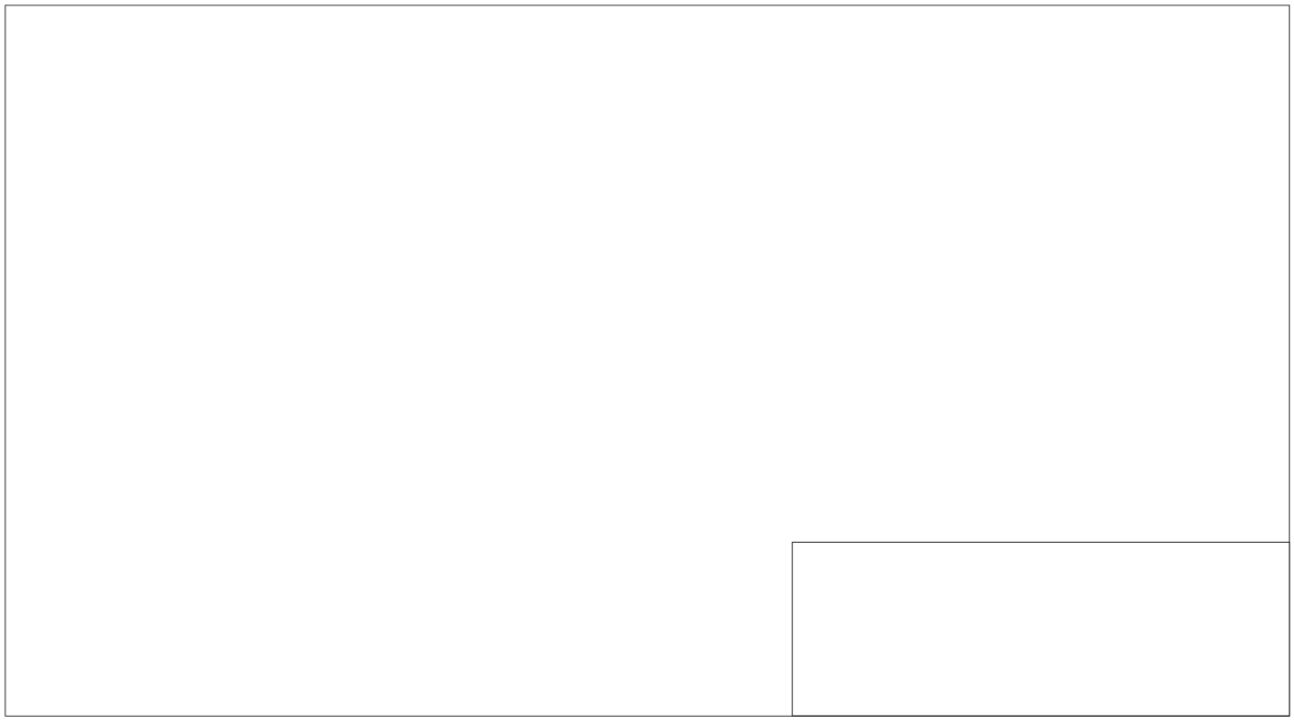
CONSELLER QUART: Honora la voluntat dels caiguts per Tebes.

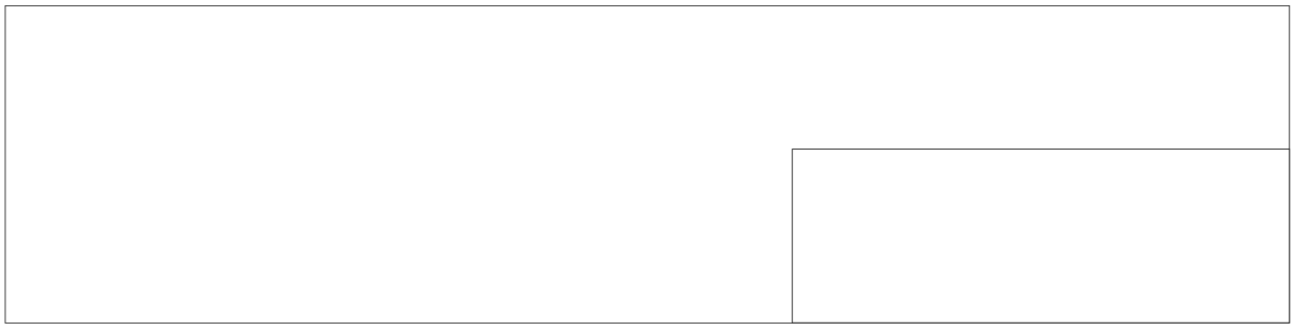
CONSELLER TERCER: No salvaràs aquesta dona.

CONSELLER PRIMER: No et pots sentir misericordiós amb qui atrau contra tu els partidaris de Polinices.

ANTÍGONA *(Amb una suprema dignitat.)*: Tan sols tu gosaries acusar-me d'aquest crim, del qual no ignores que soc ben innocent. La meva sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació, però no pertorbaré la pau de Tebes, tan necessària. *(A* TIRÈSIAS.*)* Que les teves prediccions no s'acompleixin. *(Als consellers, en general.)* Calmeu el poble i que torni a les cases, que cadascú torni a casa. No sé si moro justament, però sento que moro amb alegria. Privada de la llum, en una lenta espera, recordaré fins al darrer moment la ciutat. Recordaré els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel. Que la maledicció s'acabi amb mi i que el poble, oblidant el que el divideix, pugui treballar. Que pugui treballar, i tant de bo que tu, rei, i tots vosaltres el vulgueu i el sapigueu servir.

*(*ANTÍGONA *calla i camina després, amb* EUMOLP*, enmig de guardes, cap al seu destí.* CREONT *encapçala la sortida de tots els personatges. Queden ressagats* EL LÚCID CONSELLER *i el seu amic.)*

11. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Segona part)

Segona part

Desenvolupeu UN dels dos comentaris de text proposats a continuació (pàgines 6 i 8):

1. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) La situació i el significat d'aquest fragment en el context de l'obra.

b) El valor i el sentit de les diferències entre la posició de Tirèsias i la d'Antígona davant del conflicte entre Polinices i Etèocles.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Tirèsias: Etèocles salvà Tebes.
Antígona: Qui lamentarà més que jo la seva pèrdua? Era gran al consell i a la guerra. Però Polinices era també el meu germà, el fill petit de Iocasta.
Tirèsias: Destructor de la pau.
Antígona: Si hagués vençut, ara l'honoraríeu com el seu restaurador. Només jo ploraria Etèocles.
Eumolp: És inútil de retreure els coneguts efectes de l'èxit.
Antígona: També ets aquí?
Eumolp: Per acomplir el que m'ordenis i escoltar-vos sota la tempesta.
Antígona: Ets lliure d'anar-te'n.
Eumolp: No puc abandonar el vell ni a tu. Si vens, et mostraré el camí de tornada.
Antígona: El conec. Em quedo.
Tirèsias: No respectaràs la llei?
Antígona: Tots ens devem primerament a les lleis eternes.
Tirèsias: El teu rang no evitarà el càstig.
Antígona: Ja ho sé i no ho pretenc. No temo la mort. Sempre he estat voltada de mort, des de sempre he sabut que no envelliria, que no coneixeria l'amor d'un marit i dels fills.

12. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Primera part)

2. Expliqueu les característiques principals del personatge del Lúcid Conseller a *Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte sobretot el parlament que tanca l'obra.

[2,5 punts]

13. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Primera part)

3. Expliqueu el conflicte eticopolític plantejat a *Antígona*, de Salvador Espriu, a partir de la personalitat d'Antígona i la seva oposició a Creont. Es valorarà que sapigueu relacionar aquest conflicte amb el context històric de redacció de l'obra.

[2,5 punts]

14. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Primera part)

Primera part

Responeu a DUES de les qüestions següents:

1. Al recull *Narracions*, Salvador Espriu es refereix sovint a Barcelona, Catalunya i Espanya, i també a la vila d'Arenys de Mar. Digueu amb quins noms les designa i expliqueu quina visió dona l'autor d'aquests llocs i dels seus habitants.
[2,5 punts]

15. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Segona part)

2. Comenteu aquest fragment de la narració «El meu amic Salom», de la primera part del volum *Narracions*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) La veu i el contingut narratius.

b) El personatge de Salom.

c) La visió crítica de la realitat política i social.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

El meu amic Salom

«Sí», va dir el meu amic Salom, de Konilòsia (una observació aclaridora per al bon francès: aquella exòtica terra cau entre Rarotonga i la mar del Somni). «Sí, ara soc feliç, però m'ha costat.» I ens explicà la història de les seves lluites. «Vaig néixer», contava, «fa quaranta-cinc anys en una gran ciutat de Konilòsia. Vosaltres, que sou d'un país normal, entendreu amb dificultat el que passa en aquella remota contrada. Els konilosians, gent d'una història gloriosa, altrament com les històries glorioses de tothom, varen rodolar i encara rodolen per un pendent d'una decadència inacabable. Són desconfiats, gasius[1] i pobres. Tracten el patrimoni col·lectiu, tant l'espiritual com el material, amb la més grossa de les indiferències. Ara es creuen un poble en absolut inferior, ara adopten una actitud d'una suficiència ridícula. Els konilosians no llegeixen mai res, no saben res, no els interessa res, però que Déu et guardi de topar un konilosià erudit, que també n'hi ha, perquè veuries com barreja Goethe amb l'antologia del disbarat. Són envejosos i mesquins, elogien el poderós i el mediocre, no toleren el talent ni la independència de caràcter, i qualsevol estranger esnob descobreix de tant en tant algun valor konilosià oblidat i secular.»

En arribar aquí, Salom va fer una petita pausa, però reprenia de seguida la narració:

«Com us deia, jo vaig néixer a Lavínia, una gran ciutat i el focus nacionalista dels lavinians, els quals constitueixen un grup a part dintre Konilòsia. Tenen una llengua diferent i tots els defectes konilosians, tanmateix augmentats. Els lavinians es dediquen al comerç, a una primària i grofolluda[2] explotació fabril i a l'exercici de l'advocacia, que engreixa i ensagina[3] la nostra abundosa fauna eixerida i llesta. Els lavinians són els rics de Konilòsia.» […] «Era estudiós, em voltava sempre de llibres. La gent em començava a mirar de reüll, però em lloava amb la boca petita, que és el gran estil de Lavínia, tot el que podia.

—I què serà, el bon minyó?

—Advocat, com el pare.

I em vaig graduar d'advocat.

—Ara a exercir —va dir el meu pare.

Però les lectures m'havien capgirat el cervell.

—No, papà —li vaig respondre—. No m'agrada el dret, penso volar més alt.

—Que potser faràs de comerciant? —preguntà amb un bri d'esperança el meu progenitor.

—No, vull reformar Lavínia, Konilòsia i totes aquestes coses.

—T'ensorraràs, gandul —va dir el meu pare.

Jo vaig somriure amb suficiència. I em vaig ensorrar.»

[…]

1. *gasius*: 'avars'.
2. *grofolluda*: 'basta'.
3. *ensagina*: 'unta de greix'.

Etiqueta de l'alumne/a

Institut d'Estudis Catalans

Generalitat de Catalunya
Consell Interuniversitari de Catalunya
Oficina d'Accés a la Universitat

2021

Proves d'accés a la universitat

Literatura catalana

Sèrie 5

Qualificació		TR
Qüestions		
Comentari de text		
Suma de notes parcials		
Descompte per faltes		
Total		
Qualificació final		

Etiqueta de l'alumne/a

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

Aquesta prova consta de dues parts. Escolliu DUES de les quatre qüestions plantejades en la primera part i UN dels dos comentaris de text plantejats en la segona part.

16. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 3 (Primera part)

3. Expliqueu quina visió del món, i especialment de Catalunya i d'Espanya, s'expressa a través del personatge de Salom a les *Narracions*, de Salvador Espriu.
[2,5 punts]

2. Comenteu la secció IV i fragments de la V de la narració «Tereseta-que-baixava-les-escales», del volum *Narracions*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, especialment, els aspectes següents (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) L'estructura narrativa de la narració.
b) La importància dels espais i el pas del temps.
c) La veu narrativa i el llenguatge.
d) L'elegia per un món perdut.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Tereseta-que-baixava-les-escales

IV

«Fixa't com baixava les escales, que senyora! Pas de dama, lent, compassat i lleuger alhora, d'un ritme igual i segur, d'una escola i d'un estil que s'han perdut. Sí, la Teresa és molt vella, ja ho saps, té els meus anys. Que si ho puc recordar? Vàrem jugar tantes vegades juntes, en aquesta placeta, a cuit, a marro-titiu, al soldat plantat, a saltar i parar.[1] I ara això és ben lluny. Aleshores el poble se'ns apareixia com si fos més gran, immens, d'un color més ric, amb un altre caràcter. Les nostres corregudes sempre descobrien un nou racó amagat. Cada tarda esperàvem al sorral l'amorrada[2] de les barques i, de tant en tant, el retorn d'algun veler de les remotes mars d'Amèrica o de la Xina. El meu pare també va ser pilot i anà fins a Rússia, a través d'aigües gelades, vorejant niells de glaç. Arribava després vestit amb pells, igual que un os, i a l'església escandalitzava amb el seu luxe. Tot va passar. Algun dia, al capvespre, ens enfonsàvem pels canyars dels rials,[3] amb l'esgarrifança d'una aventura prohibida. Avançàvem gairebé a les palpentes, i ens voltava com el pressentiment d'un miracle. Hi havia potser una teranyina de boira al Remei[4] i una gropada de bruixes[5] al fons, damunt la Muntala.[6] I contàvem, en tornar, a les nostres àvies l'incident d'una topada amb algun fantasma. Tot passà. Vàrem anar creixent, i jo em vaig casar. La Teresa i la seva germana Júlia, morta, tísica, de fa molts anys, varen viatjar amb el capità Vallalta, en la "Panxita". Més tard la fragata va naufragar, i al cap de poc, la Júlia i el vell es varen morir. I ara, ja ho veus, la Teresa passa pel meu costat sense mirar-me, amb la neboda geperuda al darrere, com una ombra de gos, passa fregant-me i ni em mira, i la meva família ve d'una estirp almenys tan clara[7] com la d'ella, i jo li he de donar tractament, com una menestrala.[8] Tot canvià. La Teresa és una vella trista, no sap riure. I el poble em sembla, i a ella de segur que també, tan petit, tan buit i rònec![9] I en altre temps la nostra fantasia l'imaginava com dintre un núvol, sense límits. Carrer de la Bomba, Rere-la-fleca, carrer de la Torre. La Teresa baixava rabent els graons de l'església, i fixa't ara com els baixa. Això sí, tan senyora, amb pas de dama.»

V

«Tu diràs, la caixa de la "Fragata" vols que no sigui de fusta bona? Fuig, la neboda és ganyona,[10] anem, però no escatimaria un cèntim en un detall de tant supòsit. […] Sí, una gentada, aquest espectacle no es veu sovint, cada dia no moren "Fragates". Uf, molt rica, calcula-li per un cap baix dues-centes mil unces[11] i et quedes potser curta. La picossada,[12] sencera per a la gepes.[13] […] Quietud, ja la baixen. Ha de pesar, i aquestes escales són estretes, que no rellisquin. La fusta és cara, no en pots dubtar, és cara, ja t'ho deia. Els del baiard[14] suen, fan angúnia, mira com suen. Vejam si l'esberlaran daltabaix de les escales.»

1. *cuit*, *marro-titiu*, *el soldat plantat*, *saltar i parar*: Jocs infantils de carrer.
2. *amorrada*: 'acció de posar les barques en terra'.
3. *rials*: 'rieres'.
4. *el Remei*: Ermita en un turó al nord-oest d'Arenys.
5. *gropada de bruixes*: 'núvols de tempesta'.
6. *la Muntala*: El Montalt, un turó de la serralada Litoral al nord-oest d'Arenys.
7. *clara*: 'distingida, noble'.
8. *menestrala*: 'persona que practica un ofici manual', aquí en el sentit de 'persona d'un estament social inferior'.
9. *rònec*: 'envellit, deixat, descurat'.

18. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Primera part)

Primera part

Responeu a DUES de les qüestions següents:

1. Expliqueu les característiques generals i els temes principals del recull *Narracions*, de Salvador Espriu. Poseu-ne exemples que us semblin representatius.
[2,5 punts]

19. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Primera part)

2. Expliqueu què representa la figura de Salom a les *Narracions*, de Salvador Espriu, i quina visió del món té. Penseu en les narracions «El meu amic Salom» i «Tarot per a algun titella del teatre d'Alfaranja».
[2,5 punts]

20. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

2. Expliqueu les motivacions personals i cíviques de l'acte heroic de la protagonista d'*Antígona*, de Salvador Espriu.
[2 punts]

21. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. Expliqueu en quines tragèdies gregues clàssiques es basa *Antígona*, de Salvador Espriu, i de quina manera l'autor n'adapta la situació bèl·lica, els personatges i el conflicte dramàtic per reflexionar sobre la realitat política espanyola del 1939.
[3 punts]

22. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. En la seva versió d'*Antígona*, Salvador Espriu va introduir dos personatges sense precedents en la tradició del mite: Eumolp i el Lúcid Conseller. Identifiqueu-ne les característiques generals i les funcions dins l'obra.
[2 punts]

23. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

2. Salvador Espriu va incorporar el Lúcid Conseller en la segona versió d'*Antígona* (1967). Identifiqueu i expliqueu, com a mínim, dues característiques d'aquest personatge tenint en compte el tipus de reflexions que fa, sobretot, en el parlament que tanca la tragèdia.
[2 punts]

24. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu, que correspon al parlament final del Lúcid Conseller, a la tercera part de l'obra. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) La situació i el sentit del fragment en l'estructura de l'obra.

b) El valor del sacrifici d'Antígona segons el Lúcid Conseller.

c) Les característiques i la funció del Lúcid Conseller.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i d'anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

Ningú no contemplarà la [mort] d'Antígona, quan a la fosca les hores la vagin despullant a poc a poc de la força del seu determini i n'esborrin a la consciència els complexos motius. El seu suplici és, per massa llarg, molt impolític, i convindria a Creont de decretar un notori mitjà d'abreujar-lo, encara que sovint les pitjors crueltats no alteren la nostra indiferència i ens trasbalsa, en canvi, una tonada estúpida. On trobaríem un home complet? El qui és només intel·ligent no és ni tan sols intel·ligent, i la més sòlida raó és ineficaç contra el mal més lleu. Qui sap si els plors dels homes únicament serveixen per mantenir sense mudança l'impassible somriure dels déus. Tot retorna i llisca de seguida i no deixa solc, i què hi ha rera les brillants paraules sinó una cadena de fets buits de sentit? I així amollaria un enfilall de conceptes, però cap d'ells ja no evitaria el suplici d'Antígona, la qual ha estat capaç d'assumir i superar la tragèdia sencera del seu llinatge, incloses les nècies i funestes discòrdies dels seus germans. Notaràs, però, que el seu àmbit mental i emocional no era prou ampli per acceptar el sinistre però indefectible Creont, perquè no varen col·locar Antígona en un inaccessible cim, amb els hipotètics déus, sinó, com a tu i com a mi, a nivell de la confusa vida, és a dir, a nivell del sofriment. I com establir i repartir, doncs, amb nítida precisió, des d'aquest movedís nivell comú, responsabilitats i culpes? La responsabilitat, per exemple, del nostre silenci, fill tant del que sé que anomenes la meva distanciada lucidesa com del que permetràs que qualifiqui de temor, el teu temor de desplaure al nou rei. Confessa que ha estat còmode al teu espant d'apuntalar-se en la meva recomanació.

25. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. El nucli d'*Antígona*, de Salvador Espriu, és l'enfrontament entre Antígona i Creont. Expliqueu la caracterització dels dos personatges en relació amb el conflicte que desencadena la tragèdia.

[3 punts]

26. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. Analitzeu i valoreu raonadament l'afirmació del poeta Salvador Espriu en una entrevista que li va fer Amando Carlos Isasi Angulo: «En *Antígona*, la primera de les meves obres dramàtiques, s'utilitza el mite de Sòfocles per a plantejar el fet de la Guerra Civil.»
[3 punts]

27. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. *Antígona*, de Salvador Espriu, acaba amb un monòleg final del Lúcid Conseller que no té cap relació amb la tradició clàssica del mite. Comenteu-ne el sentit i la intenció.
[2 punts]

28. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. Isabel Graña ha escrit a propòsit d'*Antígona*, de Salvador Espriu, que «l'acció es desenvolupa al llarg de tres actes amb una tensió que esdevé creixent; presenta el nus inicial, el desenvolupament dels fets i el desenllaç». Partint d'aquesta afirmació, comenteu com es desenvolupa la trama en relació amb l'estructura tripartida de la tragèdia.
[3 punts]

29. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) Situeu el text i contextualitzeu-lo en l'argument de l'obra.

b) Expliqueu les característiques de Creont i les raons per a no sepultar Polinices.

c) Expliqueu l'actitud d'Antígona davant del conflicte.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

(Entra Creont, *voltat de geronts, de guerrers i de poble.)*

Creont

Eurídice, estimades filles, som lliures per l'esforç d'Etèocles, ploreu el rei. No lamenteu, en canvi, la mort del maleït enemic de la ciutat, odiós als seus divins protectors. Vet aquí el poder a les meves mans, que es deuen al benestar d'aquest poble. Ara cal preparar els funerals del rei, uns funerals dignes d'ell i de la nostra raça. I mano també que l'altre cos sigui exposat nu als ocells i a la nit.

Antígona

Oh, això no!

Ismene

No, t'ho prego, això no!

Creont

Per què no, Ismene? Per què no, Antígona? Han de dormir en un mateix tranquil somni el promotor de baralles i el príncep de l'autèntica glòria? He parlat, i ara la meva paraula és llei. L'enemic serà ofert a la fam dels gossos i dels voltors, i qui intenti enterrar-lo serà privat del sol i morirà lentament en una cova. I ara, vells i poble de la nostra ciutat, honoreu amb mi el nom del rei caigut.

OPCIÓ B

1. El conflicte de l'*Antígona*, de Salvador Espriu, discorre fonamentalment a l'entorn dels personatges de Creont i Antígona, amb dues visions clarament diferenciades sobre la guerra de Tebes i les conseqüències que va tenir. Expliqueu les característiques morals i polítiques de les posicions enfrontades dels dos personatges i relacioneu-les amb el context històric en què fou escrita l'obra.

[3 punts]

31. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

***a*)** Situeu el text i contextualitzeu-lo en l'argument de l'obra.

***b*)** Expliqueu el valor i el sentit del sacrifici d'Antígona, i relacioneu-lo amb el context històric en què fou escrita l'obra.

***c*)** Expliqueu la funció i les característiques dels consellers de Creont.

[5 punts: 3 punts pel contingut i 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

EL LÚCID CONSELLER

(Al seu amic.) Em reservaré el que penso i et recomano que facis el mateix. Els altres ratificaran la condemna d'Antígona.

CREONT

(De nou als consellers.) Què aconselleu? Us exigeixo una clara resposta.

CONSELLER SEGON

Planyo Antígona i la seva sort, però no pots exceptuar ningú d'obeir les lleis.

CONSELLER QUART

Honora la voluntat dels caiguts per Tebes.

CONSELLER TERCER

No salvaràs aquesta dona.

CONSELLER PRIMER

No et pots sentir misericordiós amb qui atrau contra tu els partidaris de Polinices.

ANTÍGONA

(Amb una suprema dignitat.) Tan sols tu gosaries acusar-me d'aquest crim, del qual no ignores que sóc ben innocent. La meva sang m'ordenava d'arrencar aquell cos de la profanació, però no pertorbaré la pau de Tebes, tan necessària. *(A* TIRÈSIAS.*)* Que les teves prediccions no s'acompleixin. *(Als consellers, en general.)* Calmeu el poble i que torni a les cases, que cadascú torni a casa. No sé si moro justament, però sento que moro amb alegria. Privada de la llum, en una lenta espera, recordaré fins al darrer moment la ciutat. Recordaré els carrers, la font, els camps, el riu, aquest cel. Que la maledicció s'acabi amb mi i que el poble, oblidant el que el divideix, pugui treballar. Que pugui treballar, i tant de bo que tu, rei, i tots vosaltres el vulgueu i el sapigueu servir.

*(*ANTÍGONA *calla i camina després, amb* EUMOLP, *enmig de guardes, cap al seu destí.* CREONT *encapçala la sortida de tots els personatges. Queden ressagats* EL LÚCID CONSELLER *i el seu amic.)*

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS
MCMVII

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2012-2013

Literatura catalana

32. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

1. L'obra *Antígona*, de Salvador Espriu, reprèn, sobretot, el mite grec de la tragèdia de Sòfocles, en què la filla d'Èdip es nega a acceptar que la guerra fratricida a Tebes comporti un tracte tan desigual entre els seus germans morts: l'un, honorat com a heroi, l'altre oblidat i menyspreat com a traïdor. Expliqueu l'estructura de l'obra d'Espriu, la funció del personatge de Creont i el sentit de l'actitud d'Antígona.
[3 punts]

33. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el fragment següent d'*Antígona*, de Salvador Espriu. Tingueu en compte, sobretot, aquests aspectes (no cal tractar-los separadament ni en el mateix ordre):

a) Contextualitzeu el fragment en l'argument de l'obra, i identifiqueu i indiqueu el paper dels personatges que hi intervenen.

b) Assenyaleu quins elements de l'escena apunten l'origen del conflicte.

c) Expliqueu les raons d'Antígona per a desobeir la llei.

[5 punts: 3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

TIRÈSIAS: Desconeixes la llei? Polinices intentà destruir Tebes.

ANTÍGONA: Va perdre. Si hagués guanyat, a totes les boques ara seria un príncep admirable.

TIRÈSIAS: Conduí estrangers contra la pàtria.

ANTÍGONA: Va ser desposseït del seu dret: això explica el seu odi.

TIRÈSIAS: Acuses Etèocles?

ANTÍGONA: El lloa tothom. A aquest, en canvi, no el plora ningú.

TIRÈSIAS: Etèocles salvà Tebes.

ANTÍGONA: Qui lamentarà més que jo la seva pèrdua? Era gran al consell i a la guerra. Però Polinices era també el meu germà, el fill petit de Iocasta.

TIRÈSIAS: Destructor de la pau.

ANTÍGONA: Si hagués vençut, ara l'honoraríeu com el seu restaurador. Només jo ploraria Etèocles.

EUMOLP: És inútil de retreure els coneguts efectes de l'èxit.

ANTÍGONA: També ets aquí?

EUMOLP: Per acomplir el que m'ordenis i escoltar-vos sota la tempesta.

ANTÍGONA: Ets lliure d'anar-te'n.

EUMOLP: No puc abandonar el vell ni a tu. Si véns, et mostraré el camí de tornada.

ANTÍGONA: El conec. Em quedo.
TIRÈSIAS: No respectaràs la llei?
ANTÍGONA: Tots ens devem primerament a les lleis eternes.
TIRÈSIAS: El teu rang no evitarà el càstig.
ANTÍGONA: Ja ho sé i no ho pretenc. No temo la mort. Sempre he estat voltada de mort, des de sempre he sabut que no envelliria, que no coneixeria l'amor d'un marit i dels fills.

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

34. PAU 2012 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. *Antígona* és una tragèdia d'origen clàssic que ha estat objecte d'atenció literària de diversos autors del segle XX, com el mateix Salvador Espriu, Bertolt Brecht o Jean Anouilh. Expliqueu l'aportació específica d'Espriu al mite d'Antígona. Tingueu en compte, entre altres, la significació del text en el context biogràfic d'Espriu i els personatges.

[2 punts]

35. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

PAU. Curs 2005-2006

1. Konilòsia, Lavínia, Sinera; Salom... Salvador Espriu construeix tot un món literari amb les seves narracions. Reflexioneu sobre com construeix aquest món, tenint en compte, especialment:

   - els recursos en què fonamenta la relació entre realitat i ficció narrativa;
   - el paper del llenguatge (no només de la toponímia i l'onomàstica);
   - el moment en què foren escrites les narracions.

   [3 punts]

36. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

2. Expliqueu la funció estructuradora del motiu de les escales a «Tereseta-que-baixava-les-escales», de Salvador Espriu, i la seva relació amb el pas del temps.

   [2 punts]

37. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 3 (Opció A)

3. Comenteu el següent fragment de la narració «Tres sorores», de Salvador Espriu. Tingueu en compte, especialment, els següents aspectes (no cal tractar-los per separat ni per l'ordre que presenten):

   - la relació entre els personatges i la intencionalitat de l'autor que s'hi revela;
   - els recursos del llenguatge i la seva funció.

   [3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

> Un temps, les tres germanes havien estimat alhora el cosí Carlets, esvelt, amb prestigis d'elegant, el qual va preferir al capdavall la Madrona. La decepció va unir les dues grans contra la petita, víctima de mil menudes crueltats, amb alternatives de petons cridaners i d'irreprotxables escenes de gelosia. De sobte, una tarda vulgar d'hivern, gairebé sense allitar-se, la Madrona es va morir. Era una noia de no gaire imaginació, que es delia per casar-se i disposar tota la vida de cotxe propi. Embellida pel desesper d'en Carlets i dels papàs, aquella desaparició prematura desvetllà penoses fiblades a les consciències de l'Amèlia i de l'Elpídia. Tots exalçaven la memòria de la Madrona, des d'aleshores convertida en el centre d'un tendre culte. Varen ser entronitzats, a totes les estances del pis familiar, retrats de la noia en transcendentals postures, d'una rigidesa poc simpàtica, i muntats al davant suports de vidre, uns altars minúsculs, amb llums d'animeta i flors artificials. El promès es va casar després amb una dona rica, s'apartà dels Ginebredes i va esdevenir a poc a poc un senyor apoplèctic, de sòlid criteri, sord. Les Ginebredes anaven ara a pidolar-li de tant en tant escorrialles de sobrances, que amollava o no, segons l'imprevisible procés de les seves digestions.

38. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

2. A través de quins recursos (formals i de contingut) es posa de manifest la ironia en la narració «Conversió i mort d'en Quim Federal»? Quin efecte aconsegueix Salvador Espriu amb l'ús de la ironia en aquesta i altres narracions? [2 punts]

39. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

1. Analitzeu les idees bàsiques de la següent reflexió de Josep M. Benet i Jornet a propòsit de les narracions de Salvador Espriu. Justifiqueu les vostres reflexions amb exemples extrets de les narracions. [3 punts]

> El món, en el pessimisme d'Espriu, és presidit per la insolidaritat. Insolidaritat en el nucli estricte de la parella, tal com se'ns presenta, amb fred humorisme, a [diverses narracions]. Insolidaritat davant el dolor aliè, tema obsessiu que constitueix la columna vertebral de moltes de les narracions [...]. És una mena de general indignitat humana que només es dignifica, se salva, a partir de la presència de la mort.

40. PAU 2005 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 3 (Opció B)

3. Comenteu el fragment següent de la narració «Tòpic», de Salvador Espriu. A partir de la interpretació que en feu, valoreu el sentit del títol de la narració, la intencionalitat d'aquest discurs i els recursos de què es val Espriu per fer-la evident, i observeu-hi aquells que són propis del llenguatge de la narrativa de l'autor.

   [3 punts pel contingut; 2 punts per la capacitat d'argumentació i anàlisi, l'ordenació de les idees i la coherència del discurs]

> «Bé, sí, el tòpic de l'obrer honrat, l'amo usualment sensible i la mare en la misèria», comentà en Pulcre Trompel·li, que m'escoltava. «Segueix el meu consell: no parlis més de l'Eleuteri. *Hélas, hélas, la bêtise humaine!*», xiulà la pulcra persona. I a l'acte vaig reaccionar a aquella intel·ligent invitació de retorn a l'ordre. «Com que en Pulcre té raó, t'he de donar l'últim adéu, honrat, bondadós, treballador Eleuteri, estimat amic», reflexionava. «Cal que no parli de tu, perquè ets un tòpic. Però recordes com corríem amarats de sol, xops de suor, encalçant-nos pels rials, a través dels canyars, cap a la platja? Tots els de la colla corríem sense alè, xops de suor. Després, molt més tard, et vas rebolcar en la teva sang, i ara la terra et colga, i no parlaré més de tu, excusa'm, perquè en Pulcre Trompel·li ha dit que ets un tòpic. I saps?, tu no ho entendries, però en Pulcre té raó, i és terrible per a mi que en Pulcre tingui raó, honrat, bondadós, treballador, estimat Eleuteri.»

3